

Gyvenimas buvo toks (40)

Kaip Adomas kalė kuolą

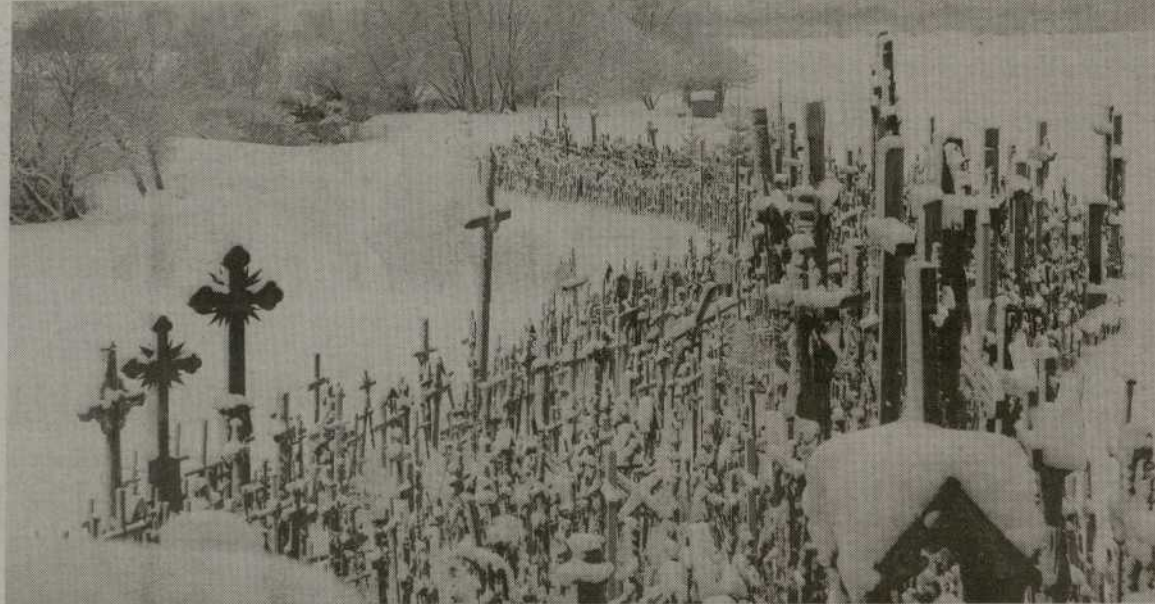

Ričardas JAKUTIS

Pagal senąjį Julijaus kalendorių, kurį į Lietuvą XVIII a. pabaigoje vėl buvo sugrąžinusi rusų valdžia, Kalėdos atitikdavo gruodžio 13-osios datą. Tai Šv. Liucijos vardadienis. Ši diena tradiciškai vadinama Šviesos diena. Įdomu, kad nuo jos vakarai nebeilgėja: saulė leidžiasi tuo pačiu laiku. Diena vis dėlto keliomis minutėmis trumpėja iki saulėgrįžos, bet todėl, kad rytą ji dar „pramiega“, pateka keliomis minutėmis vėliau.

Sovietmečiu Kalėdas patartina buvo švesti drauge su Naujaisiais metais. Nors, jeigu tiesiai šviesiai, tai jos tiesiog buvo draudžiamos. Viskas buvo daroma, kad mes nieko nežinotume apie biblinius išminčius Kasparą, Baltazarą ir Merkelį, sveikinusių gimusį Kristų. Bet Kalėdų išgyvendinti nepavyko – gruodžio 24-ąją, Kūčių vakarą, galima sakyti, visos lietuvių šeimos rinkdavosi prie gal kuklaus, bet šventinio stalo.

Tiesa, dar anksčiau radau parašyta, kad senieji egiptiečiai Kalėdas šventė per Velykas ir iškilimams pjaudavo šventąjį jautį Apj. O, anot kažkurio anglų mokslininko, romėnų vikingai per Kalėdas valgydavo lokio leteną su tam tikru iš pipirų padarytu padažu. Mūsų filologas A. Vištelis-Višteliauskas išvedžioja, kad Kalėdas pirmieji pradėjo švesti lietuviai, dar tebegyvendami rojuje. Esą lietuvis Adomas tvėręs rojuje tvora, kad vagys neišvogtų obuolių nuo Gero ir Pikto Pažinimo Medžio. Tuo tikslu prieš Kalėdas jis įkalęs paskutinį kuolą ir davęs poniai Ieva obuolį per Kalėdas. Kai tik Ieva pastebėdavusi Adomą kalantį kuolus, ji žinojo, kad jau Kalėdos (nuo žodžio „kuolas“).

Kryžių kalnas žiemą.

Dabar Lietuvoje liko 11 mėnesių ir Kalėdos, nors jau ir 11-ąjį mėnesį, lapkritį, jas bando pasiglemžti. Paskaičius A. Vištelį-Višteliauską tampa nebeaišku, ar Adomas Ievą sugundė obuoliu, ar Ieva Adomą. Kaip ten bebūtų, abu kalti.

Taigi sovietmečiu eglutė turėjo būti puošiama paskutinę metų dieną, gruodžio 31-ąją, tačiau visi ją puošdavo gruodžio 24 d., Kūčių vakarą. Ir pradėti jas paravinėti tarsi reikėdavo dieną, dvi prieš gruodžio 31 d., tačiau jos atsirasdavo prieš 24 d. Ideologai į tai žiūrėjo pro pirštus ir net patys gruodžio 24-ąją grįždavo iš darbo su eglute. Ir aciū jiems bent už tai.

Devintajame dešimtmetyje su Taikos gynimo komiteto delegacija gruodžio pradžioje lankiausi Vakarų Vokietijoje. Visuose miestuose švytėjo pasipuošusios eglutės, gatvės, parkai raibo nuo šviesų. Grįžus į Lietuvą pasitiko tamsios gatvės, aikštės, aišku, dar jokios papuoštos eglės. Tuomet galvojau, o kad pas mus kaip Vakaruose. Šiandien ir mes Kalėdoms puošiamės mėnuo ar net du prieš jas, tačiau kai kurie jau net murma, kad Kalėdas reiktų pradėti švesti per Kalėdas.

Jauni turėjom įvairiausių tradicijų. Per Kalėdas eidavome į geležinkelio stotį palydėti traukinių. Jie pralėkdavo gal kas dešimt minučių. Keleiviniai sustodavo, prekiniai dažnai net greičio nelėtindavo. Informatorės keleivinių traukinių išvykimus skelbdavo slavišku akcentu, neištardamos trumpųjų balsių. O ką bekalbėti apie priegaides.

Praėjusį šeštadienį LRT laida „Labas rytas, Lietuva“ parodė reportažą iš Maskvos knygų mugės. Visi leidėjai skundėsi dėl cenzūros. Jaunystę praleidau tokiuose pat cenzūros gniaužtuose. Bet vienas kitas meno kūriny sužavėdavo, net nustebdavai, kaip dar jo neuždraudė. Prisiminiau Kazio Binkio pjesę „Atžalynas“. Pjesės veikėjų moksleivių tėvai, gimę dar spaudos draudimo laikais, „Aušros“ ir „Varpo“ pažadinti, iškentę dvi okupacijas ir karą, sugebėję

pakelti galvas ir apsiginti nuo tų kurie norėjo tas galvas vėl nulenkti, savo atžaloms galėjo drąsiai tarti: „Dabar jūs galite gyvenimui pakeltomis galvomis ir baigti Lietuvos kūrimo darbą, kurį mes taip sunkiai pradėjome“ ir, matydami augantį jaunimą, pasidžiaugti „Gražus atžalynas auga“ (paskutinė pjesės frazė).

Kazys Binkis sukūrė „Atžalyną“ (1937), kai Kaune iškilo didingiausia Baltijos šalyse Priskelimo bažnyčia pagal architekto Karolio Reisono projektą. Pjesės autorius Kazys Binkis, o ir visi tikėjo, kad šitas jaunimas, kurių kišenėse buvo daugiau pavasarių nei litų atkurs Lietuvą, kad Lietuva gerose rankose. Tačiau susiklostė, kad tas atžalynas, tas jaunimas išaugintas to laikotarpiu, iššūdytas. Iššūdyti 30 000 jaunų, pačių drąsiausių – tai labai daug. Vėliau prasidėjo bėgimas iš Lietuvos. Tai kartai ir Lietuvai teko toks likimas.

Artėjant Naujiesiems atgyja pasaulio pabaigos prognozės. Manoma, jaunystės laikais pasvarstymų apie pasaulio pabaigą nebūti negalė, visi turėjo tikėti šviesia ateitimi. Pasaulio pabaigai vis neįvykstant ir šiandien tie pasvarstymai slopsnata, nors net popiežius Pranciškus turi su juo susijusią pasaulio pabaigos pranašystę. XII a. gyvenęs šventasis Malachijus išpranašavo, kad paskutinis popiežius, kaip ir pirmasis, bus vadinamas Petrus. Katalikų Bažnyčia pranašystėms netiki, tačiau dėl viso pikto popiežiams rinktis Petro II vardo nepataria. Pasaulio pabaigos entuziastams tai ne kliūtis. Jie priemena, kad dabartinis popiežius savo vardą pasirinko pagal šventąjį Pranciškų Asyžietį, o pastarojo tėvo vardas buvo Petras.

Bibliotekoje atidaryta iš Ukrainos kilusios autorės paroda

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos II aukšto fojė eksponuojama Alos Baniulienės tapybos darbų paroda.

Į parodos atidarymą pasveikinti autorės atėjo Šiauliuose gyvenantys ukrainiečiai, eiles skaitė Aleksėjus Smirnovas.

Autorė gimė 1977 metais Ukrainoje, Poltavos mieste. 2011 metais atvyko į Lietuvą, nuo to laiko čia dirba ir gyvena.

„Gyvendama Lietuvoje, nusprendžiau pabandyti tapyti, tam neturėdama jokio meninio išsilavinimo. Bet turėjau didžiulį norą. Pirmieji žingsniai buvo nelengvi ir nelabai sėkmingi... Nepasidaviau, kadangi viduje jaučiau geras emocijas, didelį norą ir tikėjimą, kad turi pavykti. Paveikslus tapau įvairiomis technikomis. Kuo toliau, tuo labiau savo darbais pasineriu į stebuklingą pasaulį, kuris mane ypatinga jėga užburia ir įtraukia“, – sako autorė.

Alos Baniulienės tapyti peizažai.

Savo kūrinių A. Baniulienė yra pristačiusi penkiose parodose Šiauliuose, Estijos miestuose Anstloje, Seidloje, Valgoje, Latvijos Iškškilės miestelyje.

Parengta pagal organizatorių inf.

Algirdą Zibalį kūrybai įkvėpė vanduo

Algirdas Zibalis. „Vandens mozaika“.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos III aukšto galerijoje veikia šiauliečio Algirdo Zibalo akvarelių paroda „Ėjimas vandeniu“.

Pagrindinis kūrinių motyvas – vanduo, jo būsenos. Pasitelkęs akvarelę, autorius tapo vandens judesį, augmeniją, besikeičiančias nuotaikas.

„Prieš kelerius metus, būnant prie ežero, dėmesį patraukė povandeninė augmenija. Kilo mintis nulieta akvarelę. Tapyti vandenį nėra lengva, bet kas nelengva – tas įdomu. Akvarelė – nepaklusni technika, su ja susigyventi reikia kantrybės, pajautimo ir patirties.“

Po pirmo bandymo pradėjo keistis paveikslų formatai, motyvai. Susidarė nemažas skaičius darbų, kurie virto paroda“, – parodą apibūdina A. Zibalis.

A. Zibalis studijavo Šiaulių universiteto Menų fakultete, parodose dalyvauja nuo 1988 metų. Pirmąją autorinę parodą atidarė 1990 metais Šiaulių kultūros rūmuose.

A. Zibalis rengia autorines parodas įvairiuose Lietuvos miestuose, dalyvauja meno renginiuose ir grupinėse dailininkų parodose Lietuvoje ir užsienyje.

Parengta pagal organizatorių inf.

Projekto „Kūrybinės dirbtuvės „Tradicioniai amatai“ pabaigtuvės

Kuršėnų dvaro rūmuose vyko baigiamasis projekto „Kūrybinės dirbtuvės „Tradicioniai amatai: pažink, įamžink, pasidalink“ renginys. Jame pristatytas Šiaulių rajono tautodailininkų, vaikų, jaunimo ir Kuršėnų krašto bendruomenės narių sukurtas filmas apie Šiaulių rajono amatus – puodininkystę ir medžio drožybą.

Šiaulių rajono savivaldybės mero pavaduotojas Česlovas Greičius padėkojo Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centrui už aktyvią veiklą, pasidžiaugė projekto galutiniu rezultatu ir palinkėjo tęstinumo. Buvo įteiktos padėkos priėmimo akto pavidalu Neringai Trinkaitėi, Zenonui Ripinskiui, Ramūnui Snarskiui.

Projekto metu sukurtas filmas bus rodomas metinėje tautinio paveldo konferencijoje „Tautinio paveldo produktų apsauga, kūrimas, realizavimas ir populiarinimas“ Anykščiuose, kurią organizuoja VŠĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra kartu su Žemės ūkio ministerija.

Prie kavos puodelio aptartas ant Kuršėnų pėsčiųjų tilto eksponuojama nauja šviečianti projekto metu nufotografuotų tautodailininkų darbų paroda. Iš kartos į kartą perduodamos ir išlaikomos istoriškai susiformavusios Šiaulių rajono amatininkų tradicijos, patirtis ir specialūs įgūdžiai parodo mūsų krašto identitetą bei išskirtinumą.

Šiaulių rajono savivaldybės inf.

Pagerbti Žemaitijos etninei kultūrai nusipelnę žmonės

Žemaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba pratęse tradiciją pagerbti Žemaitijos etninei kultūrai nusipelnčius žmones.

Gruodžio 6 dieną Tauragės krašto muziejuje padėkota devyniems Žemaitijos šviesuoliams, tarp jų ir šiauliečių tautodai-

lininkui Sauliui Tamuliui, tautodailininkei, Kuršėnų miesto garbės pilietei Sigitai Lukienei.

Žemaitijos tradicijų tyrinėtojų ir puoselėtojų pagerbimo šventė šiemet buvo surengta aštuntą kartą.

„Šiaulių krašto“ inf.